

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์หนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2521-2530 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาลักษณะและการจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์งานศพ วิเคราะห์เนื้อเรื่อง ที่นำมาจัดพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพในด้านขอบเขตเนื้อหา ความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่อง กับผู้ตาย แหล่งที่มาของเรื่อง และ ผู้เขียน

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

1. หนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2521-2530 ส่วนใหญ่เสนอ ข้อมูลชีวประวัติผู้ตาย คำไว้อาลัย เนื้อเรื่อง และมีสารบัญคั่นเรื่อง
2. เนื้อเรื่องที่น่าสนใจพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพส่วนใหญ่เป็นบทความที่คัดมา จากวารสาร และมีเนื้อหาทางการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบบันทึกข้อมูลเป็นเครื่องมือหลักในการ บันทึกข้อมูลหนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2521-2530 จากแหล่งต่าง ๆ รวม 18 แห่ง ได้หนังสืออนุสรณ์งานศพทั้งหมด 1,238 เล่ม และเนื้อเรื่องในหนังสืออนุสรณ์งานศพ รวม 5,245 เรื่อง ผลการวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์หนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2521-2530 นี้ พบว่ามีหนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ในช่วงเวลาดังกล่าว และ จัดเก็บอยู่ในห้องสมุด หนังสืออนุสรณ์งานศพวัดบวรนิเวศวิหาร หอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง ในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค รวม 18 แห่ง มีหนังสืออนุสรณ์งานศพที่ไม่ซ้ำกันรวม 1,238 เล่ม จากจำนวนผู้ตายซึ่งเป็นเจ้าของชีวประวัติในหนังสือรวม 1,170 คน มีเรื่องต่าง ๆ ที่ จัดพิมพ์ในหนังสือทั้งหมด 5,245 เรื่อง (จำแนกเนื้อหาได้ 5,432 เนื้อเรื่อง) ดังผลการวิจัย ในแต่ละส่วนดังนี้

ลักษณะของหนังสือและการจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ในปีพ.ศ.2521-2530

จากหนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2521-2530 จำนวน 1,238 เล่ม พบว่ามีรวบรวมที่ห้องสมุดวัดบวรนิเวศมากที่สุด 519 เล่ม (42.0%) รองลงมาที่หอสมุดแห่งชาติ 176 เล่ม (14.2%) และน้อยที่สุดที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 1 เล่ม (0.1%) ส่วนปีที่มีหนังสืออนุสรณ์งานศพมากที่สุดคือ ปี พ.ศ. 2523 มีจำนวน 164 เล่ม (13.3%) ปี พ.ศ. 2521 มี 159 เล่ม (12.8%) และ ปี พ.ศ. 2529 น้อยที่สุด 89 เล่ม (7.2%) โดยมีผลการวิเคราะห์ลักษณะของหนังสือคือ

หนังสืออนุสรณ์งานศพส่วนใหญ่ 981 เล่ม (79.2%) เสนอข้อมูลที่ประกอบด้วยชีวประวัติ คำไว้อาลัย และเนื้อเรื่อง มีหนังสืองานศพส่วนน้อยเพียง 257 เล่ม (20.8%) ที่เสนอข้อมูลเฉพาะชีวประวัติและเนื้อเรื่อง โดยส่วนที่เป็นชีวประวัติในหนังสือส่วนใหญ่เขียนเป็นแบบสั้นจำนวน 867 เล่ม (67.6%) และหนังสือที่มีการเขียนชีวประวัติแบบยาว จำนวน 401 เล่ม (32.4%) และ ผู้เขียนคำไว้อาลัยในหนังสือจำนวนมากที่สุด 531 เล่ม (54.1%) คือญาติพี่น้อง รองลงมา จำนวน 444 เล่ม (45.3%) ผู้เขียนคำไว้อาลัยมีทั้งที่เป็นญาติพี่น้องและบุคคลอื่น

ผลการวิจัยในด้านการเสนอข้อมูลในหนังสืออนุสรณ์งานศพส่วนใหญ่ สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่า หนังสือส่วนใหญ่เสนอข้อมูลชีวประวัติผู้ตาย คำไว้อาลัย และเนื้อเรื่อง ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของชฎาภรณ์ จันทร์ประเสริฐ (2532: 228-230) ที่ว่าผู้อ่านหนังสืออนุสรณ์งานศพในห้องสมุดประชาชนสนใจอ่านชีวประวัติผู้ตาย และ เนื้อหาของหนังสือมากกว่าคำไว้อาลัย โดยให้เหตุผลว่าสนใจอ่านชีวประวัติของผู้ตายเพื่อแสวงหาความรู้ สะสมความรู้ ความคิด และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ส่วนเนื้อหาจะอ่านเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจ โดยอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ และเพื่อการพักผ่อนและความบันเทิง ซึ่งคนแต่ละวัยและต่างเพศจะมีความสนใจในการอ่านเนื้อหาที่แตกต่างกัน ส่วนประกอบของหนังสือทั้ง 3 ส่วน มีผู้สนใจอ่านแต่คำไว้อาลัยเป็นส่วนน้อย เมื่อเทียบกับ 2 ส่วนที่กล่าวมา ที่เป็นเช่นนี้เพราะส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนเป็นส่วนที่สำคัญของหนังสืออนุสรณ์งานศพที่ขาดไม่ได้ ซึ่งส่วนใดมีมาน้อยแตกต่างกันไปตามการจัดทำหนังสือ

การเขียนชีวประวัติในหนังสืออนุสรณ์งานศพเป็นการเขียนแบบสั้นมากกว่าแบบยาว เนื่องจากเวลาในการจัดทำหนังสืออนุสรณ์งานศพมีจำกัด ต้องใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลชีวประวัติของผู้ตาย คำไว้อาลัยจากบุคคลต่าง ๆ ตลอดจนคัดเลือกเนื้อเรื่องจากแหล่งต่าง ๆ ล่วงหน้า ในบางกรณีสามารถเตรียมข้อมูลล่วงหน้าได้ เช่น มีการเก็บศพไว้เพื่อรอจัดงานศพ ทำให้มีเวลาที่จะจัดทำหนังสือให้สมบูรณ์ได้

ในส่วนของลักษณะหน้าปกนั้น พบว่าหนังสืออนุสรณ์งานศพส่วนใหญ่ 885 เล่ม (71.5%) ไม่มีรูปภาพบนหน้าปก ส่วนน้อย จำนวน 353 เล่ม (28.5%) ที่ปกมีรูปภาพ สำหรับรูปภาพบนปกนั้นพบว่า หนังสือที่มีภาพปกเป็นภาพสี 183 เล่ม (14.8%) มีมากกว่าภาพขาวดำ ซึ่งมีจำนวน 170 เล่ม (13.7%)

สำหรับภาพประกอบในหนังสืออนุสรณ์งานศพนั้น หนังสือเกือบทั้งหมด 801 เล่ม (64.7%) ไม่มีภาพประกอบเนื้อเรื่อง ส่วนน้อยจำนวน 437 เล่ม (35.3%) ที่เนื้อเรื่องมีภาพประกอบ

ลักษณะหน้าปกของหนังสืออนุสรณ์งานศพส่วนใหญ่ไม่มีรูปภาพ เนื่องจากความนิยมที่ต่อเนื่องกันมาว่าหนังสืออนุสรณ์งานศพเป็นการแสดงความเสียใจ และไว้อาลัยต่อผู้ตาย จึงไม่มี สีสันอื่นใด นอกจากสีขาวและสีดำเท่านั้น แต่หนังสืออนุสรณ์งานศพที่มีภาพบนปกในช่วง 5 ปีหลัง (พ.ศ. 2526-2530) พบว่าภาพประกอบบนปกเป็นภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ ซึ่งแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้ผู้อ่านหันมาสนใจหนังสืออนุสรณ์งานศพมากขึ้น เช่นเดียวกับ การให้ความสำคัญกับภาพประกอบเนื้อเรื่อง ดังผลการวิจัยด้านภาพประกอบในหนังสืออนุสรณ์งานศพที่พบว่า หนังสือที่มีภาพประกอบเนื้อเรื่องมีจำนวนเพิ่มขึ้นในช่วง 5 ปีหลัง (พ.ศ. 2526-2530) และ จำนวนหนังสือที่ไม่มีภาพประกอบลดลงในช่วงเวลาเดียวกัน (ตาราง 5)

ในด้านการจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์งานศพนั้นพบว่า หนังสือส่วนใหญ่ 811 เล่ม (65.5%) มีขนาด A4 รองลงมา จำนวน 424 เล่ม (34.2%) มีขนาด A5 โดยหนังสือขนาด A4 และ A5 จำนวนสูงสุด 363 เล่ม (29.3%) และรองลงมา 304 เล่ม (24.6%) มีจำนวนหน้าระหว่าง 51-100 หน้า และ 101-150 หน้าตามลำดับ ส่วนหนังสือขนาด A6 ซึ่งมีเพียง 3 เล่ม เป็นหนังสือที่มีจำนวนหน้าตั้งแต่ 201 หน้าขึ้นไป

หนังสืออนุสรณ์งานศพที่มีขนาด A4 และ A5 ส่วนใหญ่มีจำนวนหน้าระหว่าง 51-100 หน้า แสดงว่าการจัดทำหนังสือนั้นขนาดของหนังสือไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนหน้า เนื่องจากมีจำนวนการกระจายทุกช่วงที่ไม่ห่างกันที่เห็นได้ชัดเจน

หนังสืออนุสรณ์งานศพส่วนใหญ่ 1,048 เล่ม (84.7%) ระบุแหล่งที่พิมพ์ และ ส่วนน้อย จำนวน 190 เล่ม (15.3%) ไม่ปรากฏแหล่งที่พิมพ์ หนังสือที่ปรากฏแหล่งที่พิมพ์ ส่วนใหญ่ 879 เล่ม (71.0%) เป็นแหล่งที่พิมพ์ของเอกชน ส่วนน้อย 169 เล่ม (13.7%) เป็นแหล่งที่พิมพ์ของส่วนราชการ

ในด้านสารบัญคั้นเรื่องในหนังสืออนุสรณ์งานศพนั้นพบว่า หนังสือส่วนใหญ่ 694 เล่ม (56.0%) ไม่มีสารบัญคั้นเรื่อง และหนังสือส่วนน้อย 544 เล่ม (44.0%) ที่มีสารบัญคั้นเรื่อง ส่วนจำนวนเรื่องที่มีในหนังสืออนุสรณ์งานศพแต่ละเล่มนั้นพบว่า หนังสือจำนวนมากที่สุด 579 เล่ม (46.8%) มี 2-6 เรื่อง และรองลงมา 417 เล่ม (33.7%) มี 1 เรื่อง และจำนวนน้อยที่สุด 30 เล่ม (2.4%) ที่มี 17 เรื่องขึ้นไป และ พบว่าจากหนังสือที่มีสารบัญคั้นเรื่องทั้งหมด 544 เล่ม มีหนังสือจำนวนถึง 219 เล่ม (40.3%) ที่เป็นหนังสือที่มีเพียง 1 เรื่อง และรองลงมา จำนวน 188 เล่ม (34.5%) เป็นหนังสือที่มี 2-6 เรื่อง

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสารบัญคั้นเรื่องไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ในบางส่วนของสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่าหนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2521-2530 ส่วนใหญ่ไม่มีสารบัญคั้นเรื่อง ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าในการจัดพิมพ์หนังสือประเภทนี้ผู้จัดทำไม่ให้ความสำคัญกับสารบัญคั้นเรื่องเหมือนกับการทำหนังสือประเภทอื่น ๆ ซึ่งมีเรื่องในเล่มเพียง 1 หรือ 2 เรื่องเท่านั้น หากหนังสืออนุสรณ์งานศพที่มีจำนวนเรื่องน้อยโดยเฉพาะเพียง 1 เรื่อง จะพบว่ามีสารบัญคั้นเรื่องมากกว่าหนังสือกลุ่มอื่นที่มีจำนวนหลายเรื่อง (ตาราง 14)

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะของหนังสือและการจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์งานศพที่พิมพ์ในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2521-2525) กับช่วง 5 ปีหลัง (พ.ศ. 2526-2530) แล้ว พบว่า ส่วนใหญ่ของหนังสือที่จัดพิมพ์ทั้งใน 2 ช่วงเวลาจะเหมือนกันในเกือบทุกด้าน ในด้านส่วนประกอบของหนังสือที่มีส่วนชีวประวัติ คำไว้อาลัย และส่วนเนื้อเรื่อง การนำเสนอข้อมูลส่วนชีวประวัติเป็นแบบสั้น และมีญาติพี่น้องเป็นผู้เขียนคำไว้อาลัย และในส่วนของลักษณะหน้าปกของหนังสือ

ที่พิมพ์ทั้ง 2 ช่วงเวลาตรงกัน คือ ส่วนใหญ่ไม่มีรูปภาพหน้าปก ส่วนน้อยที่มีภาพหน้าปก หรือหากมีภาพที่หน้าปก หนังสือที่มีภาพปกสีมีมากกว่าขาวดำ แต่ในช่วง 5 ปีหลัง (พ.ศ. 2526-2530) หนังสือที่มีภาพหน้าปกขาวดำมีจำนวนมากกว่าหนังสือที่มีภาพปกสีเล็กน้อย

นอกจากนี้ได้พบความเหมือนกันของหนังสือที่จัดพิมพ์ใน 2 ช่วงเวลา ในด้านที่หนังสือส่วนใหญ่มีภาพผู้ตาย ไม่มีภาพประกอบเนื้อเรื่อง มีขนาด A4 และ มีจำนวนหน้าระหว่าง 51-100 หน้า นอกจากนี้หนังสือทั้ง 2 ช่วงเวลาส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่ระบุแหล่งที่พิมพ์ โดยเป็นแหล่งพิมพ์เอกชนมากกว่าส่วนราชการ และหนังสือที่ไม่มีหน้าสารบัญคั่นเรื่องมีมากกว่าหนังสือที่มีสารบัญคั่นเรื่อง และหนังสือที่มีจำนวนเรื่องในเล่มไม่ว่ามี 1 เรื่อง 2-6 เรื่อง 7-11 เรื่อง 12-16 เรื่อง หรือ 17 เรื่องขึ้นไปมีการพิมพ์ในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2521-2525) มากกว่าในช่วง 5 ปีหลังตรงกัน

เนื้อเรื่องที่น่ามาจัดพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพ

จากหนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2521-2530 จำนวน 1,238 เล่ม พบว่ามีเรื่องที่น่ามาพิมพ์รวม 5,245 เรื่อง

ความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องกับผู้ตาย

จากเนื้อเรื่องในหนังสืออนุสรณ์งานศพจำนวน 5,245 เรื่อง พบว่าเรื่องที่น่ามาจัดพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพ 2,916 เรื่อง (55.6%) ไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับผู้ตาย ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าเรื่องที่สัมพันธ์กับผู้ตาย 2,329 เรื่อง (44.4%) โดยเรื่องที่สัมพันธ์กับผู้ตายส่วนใหญ่เป็นผลงานของผู้ตาย 896 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้ตายจำนวน 565 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 24.3 และน้อยที่สุดเป็นเรื่องการดำเนินชีวิต คิดเป็นร้อยละ 0.15

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องกับชีวประวัติพบว่าเป็นผลงานของผู้ตายมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าเป็นการเผยแพร่ผลงานของผู้ตายให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น โดยการนำเรื่องเหล่านั้นมาพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพของเจ้าของชีวประวัติ ซึ่งมีผู้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ คือ สุนีย์ ดาราศิลป์ (2521) ได้จำแนกผลงานจากชีวประวัติที่ปรากฏในหนังสืออนุสรณ์งานศพระหว่างปี พ.ศ. 2516-2520 ในด้านวรรณกรรม ศิลปกรรม และประดิษฐกรรม ผลการวิจัยพบว่าผลงานด้านวรรณกรรมมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่า

ผลงานด้านวรรณกรรม มีการพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว การนำมาพิมพ์ในหนังสือของเจ้าของชีวิตประวัติศาสตร์หนึ่งจะสะดวกและประหยัดเวลามากกว่าการไปหาเรื่องจากที่อื่น ๆ

แหล่งที่มาของเรื่องและผู้เขียน

เรื่องในหนังสืออนุสรณ์งานศพจำนวนมากที่สุด 2,741 เรื่อง (52.3%) ระบุแหล่งที่มา และที่ไม่ระบุแหล่งที่มาจำนวน 2,504 เรื่อง (47.7%) และเรื่องส่วนใหญ่มาจากบทหนึ่งในหนังสือ 916 เรื่อง (33.4%) รองลงมาเป็นเรื่องที่มาจากหนังสือทั้งเล่ม 700 เรื่อง (25.5%) และเรื่องส่วนใหญ่ระบุผู้เขียน 4,585 เรื่อง (87.4%) ส่วนน้อย 660 เรื่อง (12.6%) ที่ไม่ระบุผู้เขียน ผู้เขียนที่ระบุส่วนมากเป็นบุคคล 4,434 เรื่อง (84.5%) มีเพียงส่วนน้อย 151 เรื่อง (2.9%) ที่เป็น นิติบุคคล

ผลการวิจัยในด้านแหล่งที่มาของเรื่องที่จัดพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 33.4 เป็นบทหนึ่งในหนังสือ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ส่วนใหญ่ของเรื่องเป็นบทความที่คัดมาจากวารสาร ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าเรื่องซึ่งคัดมาจากบทความในวารสารคิดเป็นร้อยละ 25.2 จากจำนวนทั้งสิ้น 5,245 เรื่อง นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า (ตาราง 16) แม้ว่าบทความในวารสารไม่ได้มีจำนวนมากที่สุด เมื่อพิจารณาแหล่งที่มาของเรื่อง จากหนังสือในช่วง 5 ปีหลัง (พ.ศ. 2526-2530) แล้วพบว่า เรื่องที่คัดมาจากบทความในวารสารจะมีจำนวนมากกว่าแหล่งที่มาอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของความนิยมที่มีการนำบทความจากวารสารมาจัดพิมพ์ลงในหนังสืออนุสรณ์งานศพมากกว่าเรื่องที่เป็นบทหนึ่งในหนังสือ หรือ คัดมาจากหนังสือทั้งเล่ม เหมือนในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2521-2525)

เรื่องที่นำมาพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพจำนวน 5,245 เรื่องนั้น เป็นเรื่องที่ปรากฏผู้เขียนเรื่อง จำนวน 4,585 เรื่อง (87.4%) โดยเป็นเรื่องที่ผู้เขียนเป็นบุคคลจำนวน 4,434 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 96.7 จะเห็นได้ว่าการคัดเลือกเรื่องที่นำมาจัดพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพ ผู้เลือกคำนึงถึงแหล่งที่มาและความน่าเชื่อถือของผู้เขียนด้วย ซึ่งผู้อ่านสามารถนำไปอ้างอิงได้ เรื่องที่นำมาลงพิมพ์บ่อย เช่น การรักษาสุขภาพ โดย นายแพทย์เสนอ อินทรสุขศรี เรื่องที่มีเนื้อหาด้านภาษาและวรรณคดี โดย เจือ สตะเวทิน หรือ เรื่องที่ให้ความรู้ทางด้านพุทธศาสนา หรือ แนะนำวิธีปฏิบัติสมาธิ โดย สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน) และ เรื่องกฎแห่งกรรม โดย ท. เลียงพิบูลย์

ขอบเขตเนื้อหาของหนังสือ

ในด้านขอบเขตเนื้อหาของหนังสืออนุสรณ์งานศพจำนวน 1,238 เล่ม เมื่อจำแนกตามสาขาวิชาใหญ่แล้วพบว่า หนังสือที่มีมากที่สุด 497 เล่ม (40.2%) เป็นหนังสือหมวดศาสนา รองลงมา 227 เล่ม (18.3%) เป็นหนังสือหมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์

จากหนังสือ 1,238 เล่มมีเรื่องที่น่าสนใจทั้งหมด 5,245 เรื่อง เมื่อนำมาจำแนกตามสาขาวิชาแล้วพบว่าเนื้อเรื่องที่มีมากที่สุด 1,642 เนื้อเรื่องยังคงเป็นหมวดศาสนา รองลงมา 1,503 เนื้อเรื่อง (27.7%) เป็นหมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์ สำหรับเนื้อหาย่อยใน 10 หมวดใหญ่พบว่า สาขาย่อยในหมวดความรู้ทั่วไปจำนวน 32 เนื้อเรื่อง มีเนื้อหาส่วนใหญ่ด้านองค์การและพิพิธภัณฑ์วิทยา และ บรรณารักษศาสตร์ในจำนวนใกล้เคียงกันคือ 9 เนื้อเรื่อง (28.1%) และ 8 เนื้อเรื่อง (25.0%) ตามลำดับ

สาขาย่อยในหมวดปรัชญาจำนวน 155 เนื้อเรื่องมีเนื้อหาด้านจิตวิทยามากที่สุด 111 เนื้อเรื่อง (71.7%)

สาขาย่อยในหมวดศาสนาพบว่าเนื้อเรื่องเกือบทั้งหมด 1,640 เนื้อเรื่องจาก 1,642 เนื้อเรื่องเป็นเนื้อหาศาสนาอื่น ๆ คือพุทธศาสนา

สาขาย่อยในหมวดสังคมศาสตร์จำนวน 955 เนื้อเรื่องพบว่า จำนวนสูงสุด 194 เนื้อเรื่อง (20.3%) เป็นเนื้อหาประเพณีและคติชนวิทยา

สาขาย่อยในหมวดภาษาจำนวน 47 เนื้อเรื่อง ส่วนใหญ่มีเนื้อหาภาษาอื่น ๆ 35 เนื้อเรื่อง (74.5%)

สาขาย่อยของหมวดวิทยาศาสตร์จำนวน 142 เนื้อเรื่อง มีเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับพืชมากที่สุด 44 เนื้อเรื่อง (31.1%)

สาขาย่อยของหมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์จำนวน 1,503 เนื้อเรื่องมีเนื้อหาย่อยด้านแพทยศาสตร์มากที่สุด 1,011 เรื่อง (67.3%)

สาขาย่อยของหมวดศิลปะบันเทิงนันทนาการจำนวน 229 เนื้อเรื่องมีเนื้อหาย่อยสูงสุด 68 เนื้อเรื่อง (29.7%) เป็นเนื้อหาด้านนันทนาการและการแสดง

สาขาย่อยของหมวดวรรณคดีจำนวน 286 เนื้อเรื่อง เนื้อหาย่อยส่วนใหญ่ 277 เนื้อเรื่อง (86.5%) เป็นวรรณคดีภาษาอื่น ๆ คือภาษาไทย

และสาขาย่อยในหมวดภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ จำนวน 441 เนื้อเรื่อง ส่วนใหญ่ 277 เนื้อเรื่อง (86.5%) เป็นชีวประวัติบุคคล

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อเรื่องที่น่ามาจัดพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2521-2525) กับช่วง 5 ปีหลัง (พ.ศ. 2526-2530) แล้วพบว่า เนื้อเรื่องที่น่ามาจัดพิมพ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้ตาย และเป็นเรื่องที่มาจากบทหนึ่งในหนังสือ ส่วนจำนวนที่รองลงมาในช่วง 5 ปีแรกมาจากหนังสือทั้งเล่ม ส่วนช่วง 5 ปีหลังมาจากบทความในวารสาร และเรื่องส่วนใหญ่มีผู้เขียนเรื่องเป็นบุคคล ส่วนในด้านขอบเขตเนื้อหาของหนังสือและขอบเขตเนื้อหาของเรื่องในหนังสือส่วนใหญ่ มีเนื้อหาด้านศาสนาอื่น ๆ คือ พุทธศาสนา ส่วนเนื้อหาของเนื้อเรื่องในสาขาย่อยทั้ง 2 ช่วงเวลามีส่วนเหมือนกัน คือ เนื้อหาส่วนใหญ่ในหมวดศาสนาเป็นเนื้อหาด้านศาสนาอื่น ๆ คือ ศาสนาพุทธ เช่นเดียวกับในหมวดภาษา คือ ภาษาอื่น ๆ ซึ่งหมายถึงภาษาไทย ในหมวดวิทยาศาสตร์มีเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับพืชเป็นส่วนใหญ่ และเนื้อหาหมวดวรรณคดีที่มีมากที่สุด คือ วรรณคดีภาษาอื่น ๆ ซึ่งหมายถึงวรรณคดีไทย

สำหรับเนื้อเรื่องในสาขาย่อยที่พบความแตกต่างใน 2 ช่วงเวลา คือ เนื้อหาของหมวดความรู้ทั่วไปที่มีมากที่สุดในช่วง 5 ปีแรกเป็นบรรณารักษศาสตร์ แต่ 5 ปีหลังกระจายไปใน 3 เนื้อหาเท่ากัน คือ ความรู้ทั่วไป อาคารและพิพิธภัณฑ์วิทยา และรวมเรื่องทั่วไป เนื้อหาหมวดปรัชญาจำนวนมากที่สุดคือ จิตวิทยา แต่จำนวนที่รองลงมาในช่วง 5 ปีแรกจำนวนสูงสุด คือ กฎหมายและเศรษฐศาสตร์ ส่วนช่วงปีหลังเปลี่ยนเป็นประเพณีและคติชนวิทยา ส่วนเนื้อหาหมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์ช่วงแรกและช่วงหลังมีเนื้อหาด้านแพทยศาสตร์สูงที่สุด แต่รองลงมาช่วงแรกเป็นคหกรรมศาสตร์ ส่วนช่วงหลังเป็นเกษตรศาสตร์ เนื้อหาหมวดศิลปะและนันทนาการในช่วงแรกมีเนื้อหาด้านนันทนาการและการแสดงมากที่สุด ส่วนช่วงหลังเปลี่ยนเป็นเนื้อหาด้านดนตรี ส่วนเนื้อหาในหมวดภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ที่มีมากที่สุดทั้ง 2 ช่วง คือ ชีวิตประวัติบุคคล แต่เนื้อหาที่รองลงมาของช่วงปีแรกมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ประวัติศาสตร์ เอเชีย และ ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว ส่วนช่วงปีหลังเป็นเนื้อหาด้านภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว

ผลการวิจัยขอบเขตเนื้อหาของเนื้อเรื่องในหนังสืออนุสรณ์งานศพพบว่าเรื่องที่มีมากที่สุดเป็นหมวดศาสนา คิดเป็นร้อยละ 30.19 (ตารางที่ 22) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า เนื้อเรื่องส่วนใหญ่มีเนื้อหาทางการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เพราะความนิยมในการเลือกเรื่องที่น่ามาจัดพิมพ์ยังคงเป็นหมวดศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัธน์ สองแสงจันทร์ (2513) และ อรุณ สุภัทรากุล (2518) ที่สำรวจเนื้อหาของหนังสืออนุสรณ์งานศพระหว่างปี พ.ศ.

2501-2510 และ พ.ศ. 2511-2515 ตามลำดับ พบว่าเนื้อหาที่มีมากที่สุด คือ หมวดศาสนา แสดงว่าความนิยมในเรื่องที่มีเนื้อหาหมวดศาสนายังคงไม่เปลี่ยนแปลง

ส่วนเนื้อเรื่องที่มีเนื้อหาทางการศึกษา ซึ่งอยู่ในหมวดสังคมศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านสังคมศาสตร์มีเนื้อหา มากเป็นอันดับ 3 รองจากศาสนาและวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ส่วนเนื้อหาทางการศึกษานั้นมีเนื้อเรื่องมากเป็นอันดับ 8 ในหมวดนี้ โดยมีเนื้อเรื่อง 57 เนื้อเรื่อง

ข้อมูลของเจ้าของชีวประวัติในหนังสืออนุสรณ์งานศพ

จากหนังสืออนุสรณ์งานศพจำนวน 1,238 เล่ม พบว่ามีชีวประวัติจำนวน 1,170 คน ส่วนใหญ่เจ้าของชีวประวัติเป็นเพศชาย 773 คน (66.1%) และส่วนน้อยเป็นเพศหญิง 397 คน (33.9%)

จากเจ้าของชีวประวัติเพศชายจำนวน 773 คน จำนวนสูงสุดประกอบอาชีพรับราชการ 556 คน (47.5%) ส่วนเพศหญิงจำนวน 397 คน จัดอยู่ในกลุ่มอื่น ๆ เป็นจำนวนมากที่สุด 220 คน (18.8%) ลักษณะงานอาชีพของเพศชายส่วนใหญ่เป็นงานด้านวิชาการมากที่สุด 245 คน (20.9%) ส่วนเพศหญิงไม่สามารถจัดอาชีพได้ 220 คน (18.8%)

สำหรับเพศชายที่รับราชการจำนวน 214 คน (18.3%) ทำงานด้านวิชาการมากที่สุด และทำงานในหน่วยงานเอกชนจำนวน 17 คน (1.4%) ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่ 62 คน (5.3%) ทำงานด้านการค้า และผู้ที่อยู่ในกลุ่มอื่น ๆ มีจำนวน 69 คน (5.9%)

สำหรับเพศหญิงที่รับราชการจำนวน 61 คน (5.2%) และทำงานในหน่วยงานเอกชน 12 คน (1.0%) ทำงานด้านวิชาการมากที่สุด ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระส่วนมาก 69 คน (5.9%) ทำงานด้านการค้า และผู้ที่อยู่ในกลุ่มอื่น ๆ มีจำนวน 220 คน (18.8%)

จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าของชีวประวัติส่วนใหญ่เป็นเพศชายที่ประกอบอาชีพรับราชการ และทำงานด้านวิชาการ เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ มีหน้าที่การงานในสังคมที่ดี และ ส่วนหนึ่งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ตลอดจนมีฐานะค่อนข้างดีพอที่จะจัดทำหนังสืองานศพเพื่อแจกเป็นที่ระลึกได้ สำหรับเพศหญิงมีจำนวนน้อยกว่าเพศชายเกือบเท่าตัว และเพศหญิงส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพจำนวน 220 คน เป็นแม่บ้านมากที่สุด คือ 197 คน

การทดสอบสมมติฐาน

สำหรับการทดสอบสมมติฐานตามที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่าทั้งผลการวิจัยที่สอดคล้อง และไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 หนังสืออนุสรณ์งานศพส่วนใหญ่เสนอข้อมูลชีวประวัติผู้ตาย คำไว้อาลัย และเนื้อเรื่อง และมีสารบัญค่นเรื่อง

ผลการวิจัยหนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2521-2530 พบว่าส่วนใหญ่ 981 เล่ม (79.2%) เสนอข้อมูลชีวประวัติ คำไว้อาลัย และเนื้อเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่าหนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2521-2530 ส่วนใหญ่มีสารบัญค่นเรื่องนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า หนังสืออนุสรณ์งานศพส่วนใหญ่ 694 เล่ม (56.0%) ไม่มีสารบัญค่นเรื่อง ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 2 เนื้อเรื่องที่น่ามาจัดพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพส่วนใหญ่เป็นบทความที่คัดจากวารสาร และมีเนื้อหาด้านการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าเรื่องที่น่ามาจัดพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพจำนวนมากที่สุดมาจากบทหนึ่งในหนังสือจำนวน 916 เรื่อง (17.4%) ผลการวิจัยในส่วนนี้ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เนื้อเรื่องจำนวนมากที่สุดในหนังสืออนุสรณ์งานศพ มีเนื้อหาในหมวดศาสนา ซึ่งหมายถึง พุทธศาสนา จำนวน 1,642 เนื้อเรื่อง (30.2%) ผลงานวิจัยในส่วนนี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าหนังสืออนุสรณ์งานศพที่จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2521-2530 มีเนื้อหาหลากหลายและน่าสนใจ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าในทุกเกือบทุกสาขาวิชา แต่คนทั่วไปยังไม่เห็นความสำคัญของหนังสืออนุสรณ์งานศพเท่าที่ควร หนังสืออนุสรณ์งานศพจึงมีความสำคัญต่อบุคคลเฉพาะกลุ่มที่ตระหนักถึงคุณค่าของหนังสือเท่านั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในเรื่องของผู้จัดทำ และ แหล่งที่รวบรวม ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้จัดทำ

1. การคัดเลือกเรื่องที่น่ามาจัดพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพไม่ควรเน้นหมวดศาสนาเพียงหมวดเดียวเนื่องจากยังมีสาขาวิชาที่ยังมีผู้พิมพ์ในปริมาณน้อย เช่น ความรู้ทั่วไป วิทยาศาสตร์ ภาษา และ ปรัชญา และเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ จึงน่าจะพิมพ์เผยแพร่ให้มากขึ้นกว่านี้
2. การจัดทำรูปแบบของหนังสืออนุสรณ์งานศพ ได้แก่ ลักษณะหน้าปก ภาพประกอบ ขนาด จำนวนหน้า ควรมีการปรับปรุงให้มีรูปแบบที่แปลกใหม่ สวยงาม สะดุดตา หน้าปกน่าจะมีชื่อหนังสือ หรือ ชื่อเรื่องที่น่ามาจัดพิมพ์เหมือนหนังสือทั่วไป ควรจัดพิมพ์เลขหน้าในหนังสือทุกเล่มด้วย และ ควรมีการจัดทำสารบัญคั่นเรื่องในหนังสืออนุสรณ์งานศพ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเลือกเรื่องที่ต้องการได้อย่างสะดวก

ข้อเสนอแนะสำหรับแหล่งที่รวบรวม

ห้องสมุดทุกประเภทควรให้ความสำคัญกับหนังสืออนุสรณ์งานศพ ซึ่งเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยม เนื่องจากเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาที่หลากหลาย มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งในด้านวิชาการ และ ความบันเทิง จึงควรนำมาจัดหมวดหมู่เหมือนหนังสือทั่ว ๆ ไป เพื่อให้ผู้ใช้ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำหนังสืออนุสรณ์งานศพ ซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เมื่อได้รวบรวมหนังสืออนุสรณ์งานศพไว้ในห้องสมุดแล้ว ควรจัดทำรายการและวิเคราะห์เลขหมู่ เหมือนหนังสือทั่วไปที่จัดซื้อเข้ามา เพื่อสามารถให้บริการผู้ใช้ได้เมื่อมีผู้ประสงค์จะใช้

2. หากมีจำนวนมาก ควรมีการแยกหนังสืออนุสรณ์งานศพออกมาไว้ต่างหาก หากเป็นหนังสืออนุสรณ์งานศพของบุคคลที่มีชื่อเสียงจะทำให้มีหนังสือรวมชีวประวัติของบุคคลต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ส่วนเนื้อเรื่องสามารถนำมาทำดรรชนีคั่นเรื่อง เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากหนังสืออนุสรณ์งานศพได้มากยิ่งขึ้น

3. ควรมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รวบรวมหรือจัดการเกี่ยวกับหนังสืออนุสรณ์งานศพ เช่น สมาคมห้องสมุด เพื่อจัดกลุ่มบรรณารักษ์หมุนเวียนไปทำงานที่ห้องสมุดหนังสืออนุสรณ์งานศพ วัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งขาดเจ้าหน้าที่คอยดูแล เพื่อให้มีการใช้หนังสืออนุสรณ์งานศพที่เก็บสะสมอยู่ได้อย่างสะดวกมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์หนังสืออนุสรณ์งานศพในช่วง 10 ปีต่อไป เพื่อทราบแนวโน้มในปัจจุบันในการเลือกเรื่องที่น่ามาจัดพิมพ์ และด้านการผลิตหนังสืออนุสรณ์งานศพ
2. ควรมีการวิเคราะห์สิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น หนังสือที่ระลึกครบรอบวันเกิด หนังสือที่จัดทำขึ้นในช่วงเทศกาลต่าง ๆ หรือ วันสำคัญทางศาสนา ทั้งในด้านปริมาณ เนื้อหา และ การจัดทำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย